

PRAMENY A NORMY SPRÁVNÍHO PRÁVA

doc. Ing. Martina Halásková Ph.D.

Prameny správního práva

- ❑ **Pramenem**, nejenom **správního**, ale např. také *občanského, trestního, finančního* atd., **práva** se obecně rozumí ***zdroj práva, z něhož právo plyne.***
- ❑ **Teorie práva** zpravidla rozeznává **prameny práva:**
 - ❖ *v materiálním smyslu a*
 - ❖ *formálním smyslu.*

Prameny správního práva

❑ **Prameny práva v materiálním smyslu** (materiální pramen práva)

❑ jsou určité skutečnosti, které způsobují, že obsah práva je právě takový, jaký je.

❑ Jedná se např. o ***sociální poměry, historické události, zvyklosti, právní přesvědčení, národní vlastnosti, názory, vzorce chování, náboženství, morálka, zahraniční vlivy.***

❑ **Prameny práva ve formálním smyslu** (formální prameny práva),

❑ někdy se hovoří o formách práva, jsou pak ***vnější normativní formy***, v nichž je, nejenom, správní právo obsaženo.

❑ V českém právu se používají pouze ***psané formální prameny práva.***

Prameny správního práva v ČR

- ❑ V České republice za **formální prameny správního práva** považujeme **normativní právní akty**, tzn.
 - **právní předpisy,**
 - **některé mezinárodní smlouvy,**
 - **právo Evropské unie a další akty,** jejichž obsahem jsou normy správního práva a to v převažující či významné míře.

Prameny správního práva v ČR

❑ Podle orgánů, které mají pravomoc vydávat právní předpisy, můžeme členit prameny správního práva na:

- **Akty moci zákonodárné**, tj. *Parlamentu* (ústavní zákony, zákony, zákonná opatření Senátu Parlamentu České republiky).
- **Akty orgánů moci výkonné**, tj. *vlády* (nařízení vlády České republiky), ministerstev a jiných ústředních správních úřadů (vyhlášky).
- **Normativní akty dalších správních úřadů a**
- **Akty orgánů územní samosprávy** (především obecně závazné vyhlášky a nařízení obcí a krajů).

Prameny správního práva

❑ **Prameny správního práva** tvoří systém, který je hierarchicky uspořádán **podle jejich právní síly**.

❑ **Podle právní síly se rozlišují právní předpisy:**

- **Primární (zákonné)** – ústavní zákony a „obyčejné“ zákony a zákonná opatření Senátu.
- **Sekundární (podzákonné)** – nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy,
 - **Vyhlášky orgánů územní samosprávy.**

Druhy pramenů správního práva

**Prameny
správního
práva
tvoří:**

- Ústavní zákony,
- Mezinárodní smlouvy,
- Zákony,
- Nařízení,
- Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů,
- Právo Evropské unie.

Ústavní zákony

□ **Ústavní zákony** jsou *nejvýznamnějším pramenem správního práva*. **Mají nejvyšší stupeň právní síly**, což znamená, že všechny *právní normy* s nimi musí být v souladu tj:

- ❖ **Zákony, zákonná opatření** Senátu Parlamentu České republiky,
- ❖ **Nařízení vlády** České republiky,
- ❖ **Vyhlášky ministerstev** a jiných správních úřadů,
- ❖ **Vyhlášky a nařízení** dalších správních úřadů,
- ❖ **Obecně závazné vyhlášky**,
- ❖ **Nařízení obcí a krajů.**

Nejvýznamnějšími ústavními zákony jsou:

- ❑ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
a
- ❑ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv
a svobod.

- ❑ *Kromě Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod
mají pro oblast veřejné správy a správního práva
podle ustanovení čl. 11 Ústavy relevantní význam
ústavní zákony týkající se vymezení státního území.*
- [Podrobněji viz 1/1993 Sb. Ústava České republiky](#)
- [2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod](#)

Ústava ČR

- ❑ Ústava definuje Českou republiku jako stát typu parlamentní demokracie s omezenými pravomocemi prezidenta republiky a s odpovědností vlády vůči zákonodárnému orgánu.
- ❑ **Má 8 částí (hlav)** a preambuli (úvodní prohlášení).
- ❑ První část obsahuje ***základní ustanovení*** o České republice,
 - ❑ druhá pojednává ***o moci zákonodárné***,
 - ❑ třetí ***o moci výkonné*** a
 - ❑ čtvrtá ***o moci soudní***.
- ❑ Další hlavy pojednávají o: ***Nejvyšším kontrolním úřadu, České národní bance a územní samosprávě***.
- ❑ Poslední hlava obsahuje ***přechodná a závěrečná ustanovení***.
- [Podrobněji viz 1/1993 Sb. Ústava České republiky](#)

Ústava ČR

Hlava první – Základní ustanovení

Hlava druhá – Moc zákonodárná

Hlava třetí – Moc výkonná

Hlava čtvrtá – Moc soudní

Hlava pátá – Nejvyššího kontrolní úřad.

Hlava šestá – Česká národní banka

Hlava sedmá – Územní samospráva

**Hlava osmá - Přejídná a závěrečná
ustanovení**

Ústava ČR

- ❑ V Ústavě ČR nalezneme relevantní **ustanovení pro činnost veřejné správy** průřezově ve více jejích ustanoveních obsahujících specifické postuláty.

- ❑ **Preambule**

- ❑ **Hlava první Ústavy – Základní ustanovení**

- ❖ čl. 2 odst. 3 a 4 – vázanost a omezenost správy zákonem; čl. 3 – potřeba respektování základních práv a svobod; čl. 5 – principy fungování politických stran; čl. 8 – záruky územní samosprávy; čl. 1 odst. 2, Čl. 10, Čl. 10a a Čl. 10b – problematika mezinárodních závazků a mezinárodních smluv; čl. 12 – otázky státního občanství.

- ❑ **Hlava druhá Ústavy – Moc zákonodárná**

- ❖ úprava moci zákonodárné obsahuje řadu článků regulujících především její vztahy k vládě a prezidentovi republiky.

- ❑ **Hlava třetí Ústavy – Moc výkonná**

- ❖ čl. 79 odst. 1 – regulace způsobu vytváření správních úřadů; čl. 78, Čl. 79 odst. 3 – *tvorba práva vládou, správními úřady a orgány územní samosprávy.*

- ❑ **Hlava čtvrtá Ústavy – Moc soudní**

- ❖ vazba soudní moci na veřejnou správu. Čl. 87 – činnost Ústavního a Nejvyššího správního soudu.

- ❑ **Hlava pátá Ústavy – čl. 97 – činnost Nejvyššího kontrolního úřadu.**

- ❑ **Hlava šestá Ústavy – čl. 98 – činnost České národní banky.**

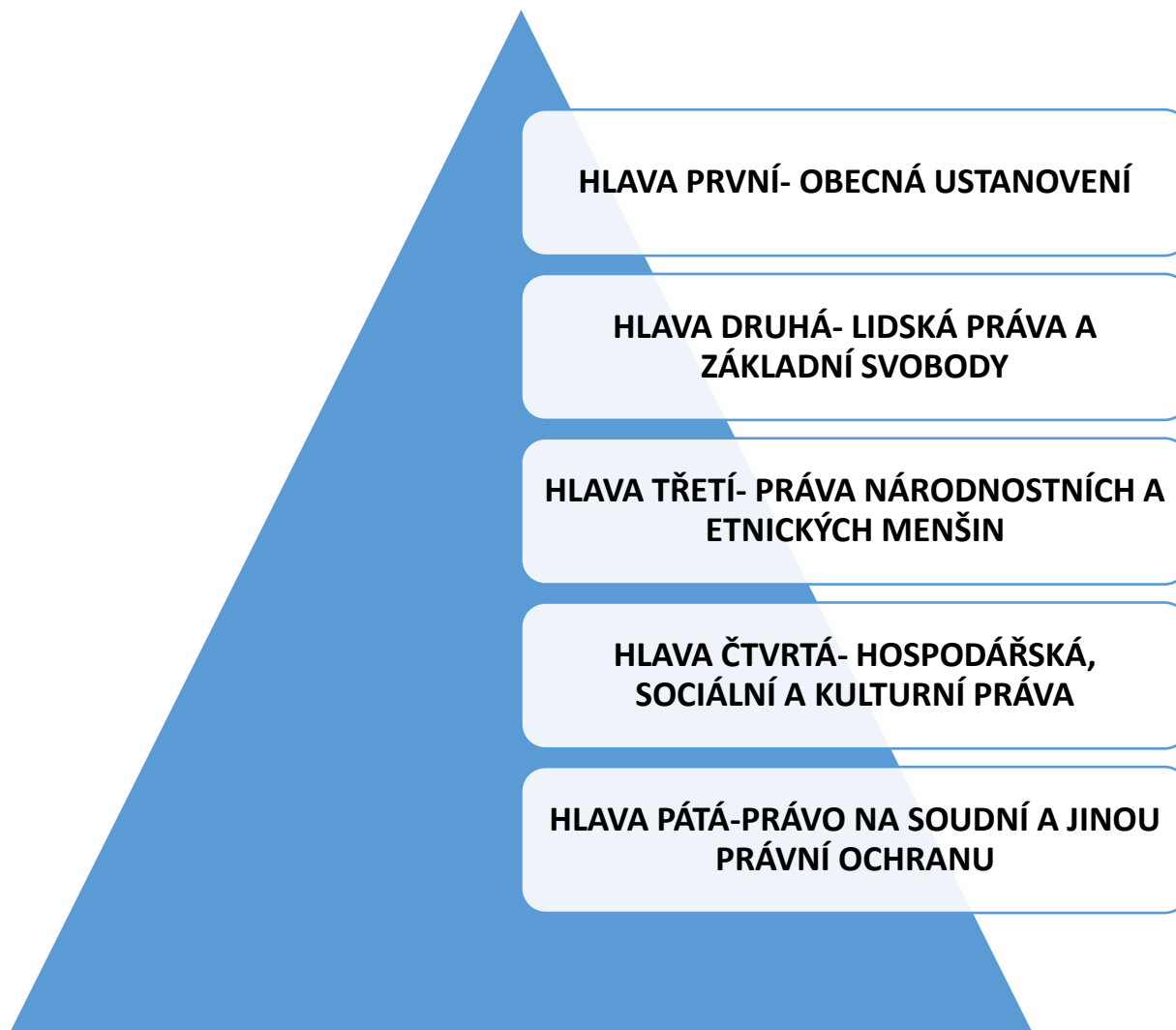
- ❑ **Hlava sedmá Ústavy – čl. 99 – 104 – podrobnější rozvedení otázek územní samosprávy;** čl. 101 odst. 4 – ustanovení omezující zásahy státu do činnosti územních samosprávních celků; čl. 104 odst. 1 a 3 – oprávnění samosprávy vydávat autonomní právní předpisy.

- ❑ **Hlava osmá Ústavy - Přechodná a závěrečná ustanovení**

Listina základních práv a svobod

- ❑ **Listina základních práv a svobod** v řadě svých ustanovení **vytváří ústavní rámec pro činnost veřejné správy**, ať již jde o obecné zásady jednání orgánů veřejné správy, nebo o základní garance realizace jednotlivých práv.
- ❑ **Hlava první Listiny** – obecné zásady jednání orgánů veřejné správy.
- ❑ **Hlava druhá a pátá Listiny** – základní garance realizace jednotlivých práv (ústavní podmínky uskutečňování).
- [Podrobněji viz 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod](#)

Listina základních práv a svobod



Mezinárodní smlouvy

- ❑ Na nižším stupni žebříčku právní síly se nacházejí **mezinárodní smlouvy**.
- ❑ Veřejná správa ve své činnosti uplatňuje zejména **obecné mezinárodní smlouvy**. Nejvýznamnějšími z nich jsou:
 - ❖ *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod,*
 - ❖ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,*
 - ❖ *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech,*
- ❑ Vedle obecných mezinárodních smluv veřejná správa ve své činnosti uplatňuje i **mezinárodní smlouvy, které se přímo týkají veřejné správy**. Nejvýznamnějšími z nich jsou:
 - ❖ *Evropská charta místní samosprávy* (sdělení č. 181/1999 Sb.),
 - ❖ *Evropská úmluva o státním občanství* (sdělení č. 76/2004 Sb.).

Zákony

- ❑ Zákon je dominujícím pramenem správního práva.
 - ❑ Zákonem jsou zachyceny všechny významné instituty veřejné správy a správního práva, např.
 - *pravomoc a působnost orgánů veřejné správy,*
 - *úpravy procesních postupů a*
 - *prostředky, s nimiž správa operuje, ať již dozorové, sankční, či jiné povahy.*
 - ❑ Zákon také stanoví cíle, způsoby, prostředky i hranice činnosti veřejné správy.
- ❑ [Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění](#)

Zákony

Obecná část správního práva

Mezi nejvýznamnější zákony z oblasti obecné části správního práva patří:

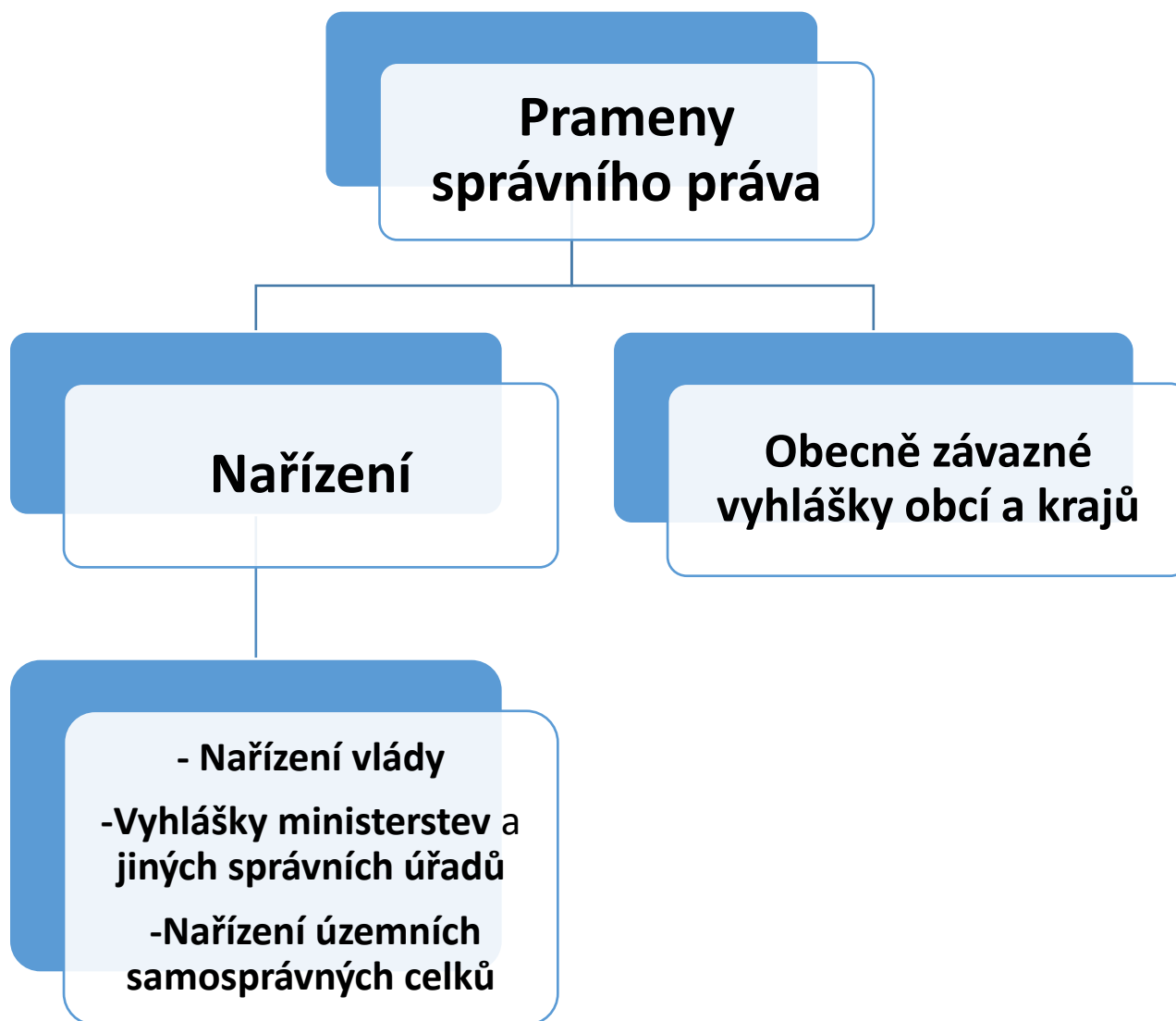
- ❑ zákon č. 500/2004 Sb., **správní řád**,
- ❑ zákon č. 150/2002 Sb., **soudní řád správní**,
- ❑ zákon č. 36/1960 Sb., **o územním členění státu**,
- ❑ zákon České národní Rady č. 2/1969 Sb., **o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy**,
- ❑ zákon č. **186/2004 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)**.
- ❑ z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich,
- z. č. 128/2000 Sb., **o obcích (obecní zřízení)**,
- Z. č. 129/2000 Sb., **o krajích (krajské zřízení)**.

Zvláštní část správního práva

Mezi nejvýznamnější zákony z oblasti zvláštní části správního práva patří:

- ❑ zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (**vodní zákon**),
- ❑ č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (**školský zákon**),
- ❑ č. 111/1998 Sb., **o vysokých školách**,
- ❑ č. 166/1999 Sb., **o veterinární péči**,
- ❑ č. 182/1993 Sb., o **Ústavním soudu**.

Další prameny správního práva



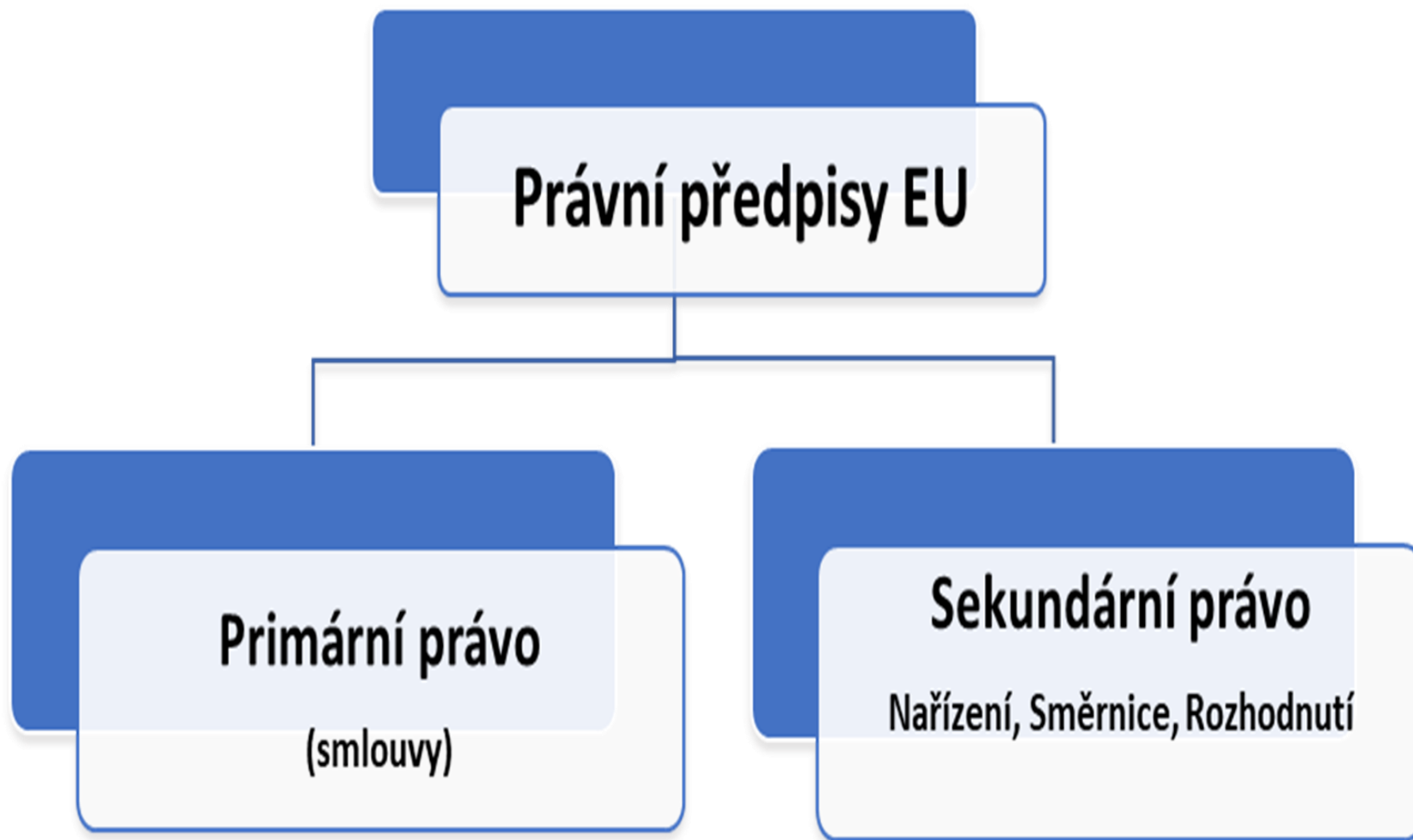
Další prameny správního práva

- ❑ **Nařízení** dle právní síly *stojí pod zákonem* a nemůže tedy řešit konkrétní věci v rozporu se zákonem.
- ❑ Dělí se na **nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných správních úřadů a nařízení územních samosprávných celků**, tj. nařízení obcí a krajů.
- ❑ Podle Ústavy musí mít každé nařízení základ v zákoně, musí být o zákon opřeno.
- ❑ **Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů**- dle právní síly stejně jako nařízení, *stojí pod zákonem*.
- ❑ **Obecně závazné vyhlášky jsou originárním, tj. původním**, od žádného jiného právního předpisu neodvozený **pramenem práva** a k jejich vydání není třeba výslovného zmocnění zákona.

Legislativa zemí EU

- ❑ Každý moderní *demokratický stát si vytváří vlastní právní úpravu pro činnost a organizaci veřejné správy* a systém řízení včetně ústavního uspořádání.
- ❑ Rozsah a struktura legislativních předpisů se v jednotlivých státech liší.
- ❑ Pro všechny státy EU je ale závazné dodržování legislativy EU.
- ❑ Právní předpisy EU lze rozdělit na:
 - primární a
 - sekundární.

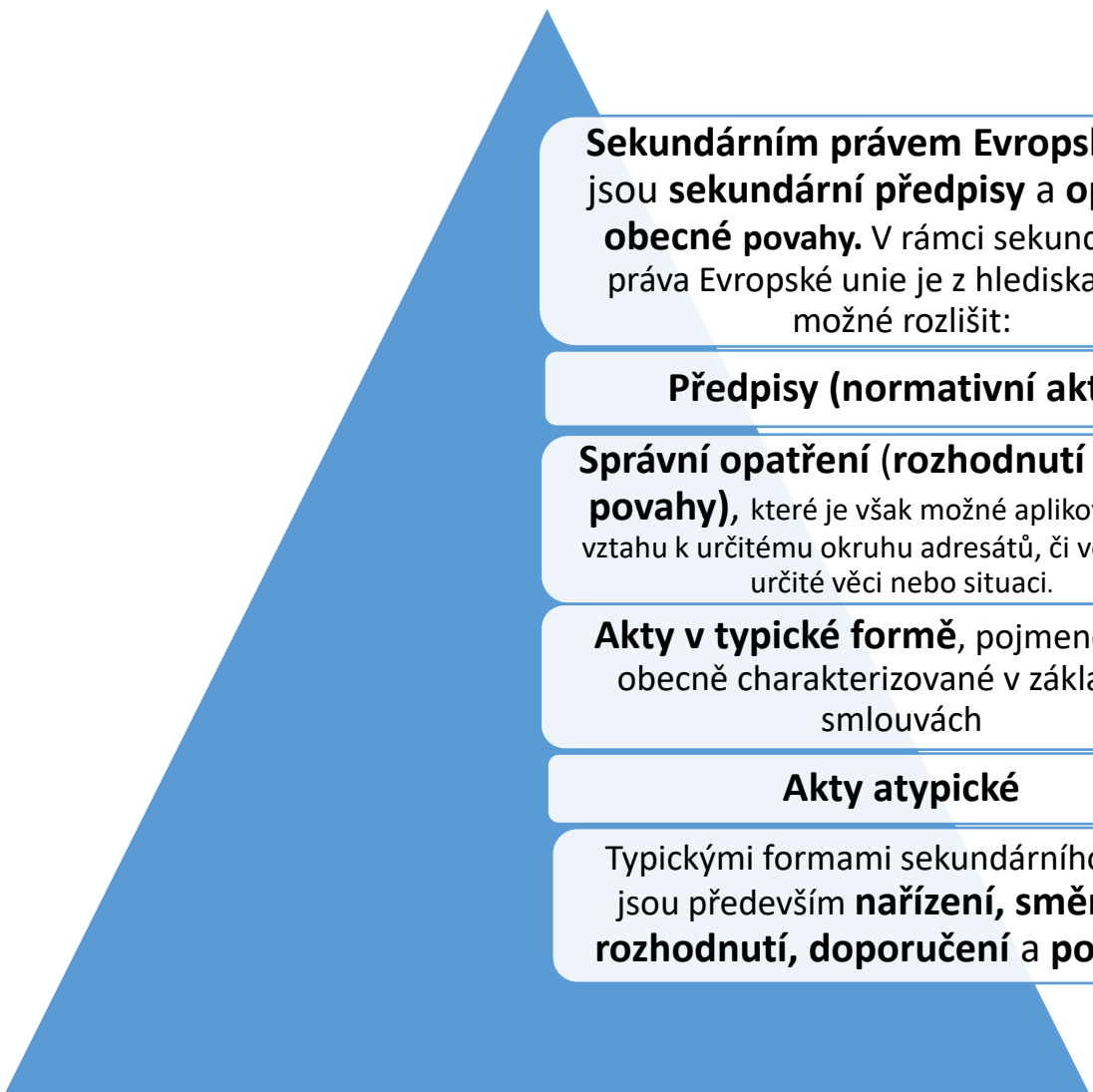
Právo Evropské unie



Právo Evropské unie

- ❑ V rámci **primárního práva EU** jsou základními pravidly, jimiž se řídí veškerá činnost EU- **Smlouvy**.
 - ❑ Na vrcholu pomyslné pyramidy právní síly práva Evropské unie jsou ***zakládací smlouvy a smlouvy o přistoupení nových členských států***, které jsou primárním právem Evropské unie, a obecné zásady právního společenství.
- ❑ Těmto pramenům přiznává Soudní dvůr Evropské unie nejvyšší právní sílu a je jimi sám bezpodmínečně vázán.
- ❑ Zakládacími smlouvami jsou ***Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie***.
- ❑ **Sekundární právo** (nařízení, směrnice a rozhodnutí) vychází z principů a cílů zakotvených ve zmíněných smlouvách.

Sekundární právo EU



Sekundárním právem Evropské unie jsou **sekundární předpisy a opatření obecné povahy**. V rámci sekundárního práva Evropské unie je z hlediska formy možné rozlišit:

Předpisy (normativní akty)

Správní opatření (rozhodnutí obecné povahy), které je však možné aplikovat jen ve vztahu k určitému okruhu adresátů, či ve vztahu k určité věci nebo situaci.

Akty v typické formě, pojmenované a obecně charakterizované v základních smlouvách

Akty atypické

Typickými formami sekundárního práva jsou především **nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a posudky**.